

Pályázati azonosító: **505111/04894**

Egyedi dokumentumok restaurálása, állományvédelmi munkáinak támogatása.

Pályázati beszámoló HÁROM ISKOLAI NÉVSOR RESTAURÁLÁSA

A NKA Egyedi dokumentumok restaurálása, állományvédelmi munkáinak támogatása 2025. évi pályázat keretében gyűjteményünk 932 813,-Ft támogatási összeg felhasználásával az egykori Kecskeméti Református Kollégium három korai diáknévsorát sikerült restauráltatnunk, egyet a 18. század végéről (1787–1790), kettőt a 19. század első harmadából (1805, 1810–1821). A *Catalogus Universalis* elnevezésű kötetek az egykor alap-, közép- és felsősokú képzést egyaránt nyújtó komplex oktatási intézmény mindhárom tagozatára járó tanulóinak, diákjainak névsorát és adatait tartalmazzák. Ezek egyikét, az 1809. évit az előző évi pályázat keretében már restauráltattuk.

A református egyház a kezdetektől kiemelt fontosságot tulajdonít az oktatásnak, az iskolák létrehozásának és fenntartásának, ezt igazolják a történelmi visszatekintések is, hiszen az 1948-as államosításig a magyar oktatási rendszer jelentős része köthető a

református egyházhoz. Nem tudjuk pontosan megállapítani, mikor kezdődött Kecskeméten a református iskolai oktatás, egyértelmű adat 1597-ből maradt ránk, közvetett utalások és más következtetések alapján általánosan elfogadott tétel, hogy igen hamar, szinte a gyülekezetalapítással egy időben megjelentek mindenhol az iskolák és iskolamesterek is.

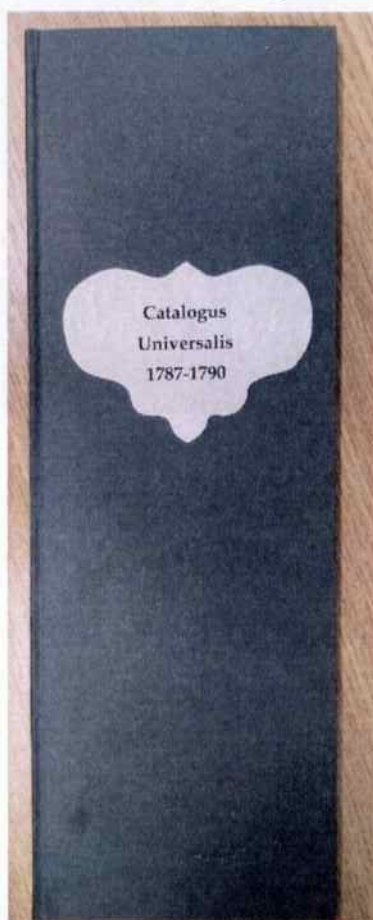
A 17. század végétől, az ellenreformáció felerősödésével a református oktatás számos akadályba ütközött, így a kecskeméti iskola is meggyengült, felsőbb tagozatai egy időre megszűntek, gimnáziummá süllyedt. Hosszas erőfeszítések után azonban 1831-től újra megindul az elemi és a gimnáziumi oktatáson túl bölcsészeti, jogi és teológiai képzés, így az intézmény újra nemcsak a Kecskeméti Református Egyházközség, de a Dunamelléki Református Egyházkerület iskolájává lett, 1850-ig közösen is tartották fenn. 1835-től királyi rendelet erősítette meg a három felsőbb fokú tagozatot, majd 1840-ben a négy egyházkerület vezetősége a debreceni, pataki és pápai nagy református kollégiumokkal egyenlő rangú, teljes jogú kollégiummá nyilvánította az intézményt.

1850-ben az osztrák tanügyi rendelet, az Entwurf rendelkezéseinek megfelelően a gimnázium önállóvá vált, egy időre algimnáziummá süllyedt, de 1857/58-tól ismét nyilvános főgimnázium lett. 1860-ban a teológiai képzés megszűnt, az 1855-ben Pesten meginduló párhuzamos képzés miatt, az 1848 óta szünetelő jogi képzést azonban 1860-ban újraindították, így az intézmény ismét főiskolai szintűvé vált.

A Dunamelléki Református Egyházkerület ugyanis úgy határozott, hogy főiskoláját három helyen működteti, a teológiai képzés Pesten, a jogi Kecskeméten, a tantóképzés pedig Nagykőrösön folyt.

1875/76-tól a gimnáziumi I–VIII. osztályok lyceumként, a jogi képzés jogakadémiaként önállóan folytatódott tovább. 1875-től polgári leányiskola, majd 1918-tól tanítónőképző főiskola is működött a városban a református egyház fenntartásában.

Az államosítás következtében 1948-ban az egyházi iskoláknak be kellett zárniuk, a rendszerváltás után azonban fokozatosan újraindulhatott Kecskeméten is a református oktatás: 1990-től a gimnáziumban, 1994-től az általános iskolában.

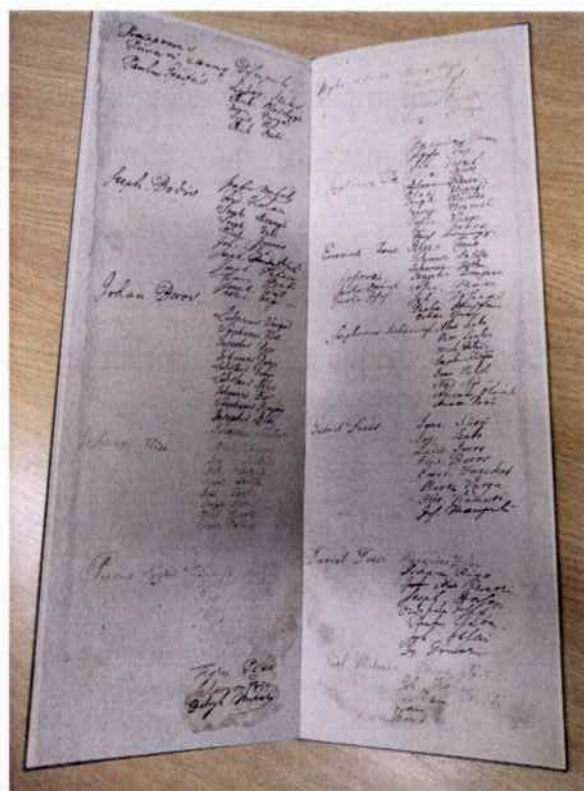
A református elemi és gimnáziumi oktatás, és az ezekre épülő felsőbb tagozatok, a bölcsészeti, jogi és hittanszaki, azaz teológiai képzés az 1830-as évektől a ma Ókollégiumként ismert épületében folyt, amely a korabeli Kecskemét legimpozánsabb épülete volt – 2010 óta ez ad helyet levéltárunknak is. Egyházközségünk levéltárát gyakran keresik fel oktatási iratok után érdeklődve, részben azok, akik családtagjaik, felmenőik múltját szeretnék felderíteni, részben magának az intézménynek a történetét kutatók. Ezért is szeretnénk ezeket a nálunk őrzött, fontos iratokat a továbbiakban is folyamatosan restauráltatni, ahogy pályázati lehetőségeink engedik. Ebben az évben a 18. század végéről és a 19. század elejéről fennmaradt diáknévsorok restaurálása történhetett meg.

A külön íveken fennmaradt, sérült, rongálódott állapotú diáknévsorok a legrégebbi iskolai forrásaink közé tartoznak. A 37,4-41,4x12,4-13,5 cm méretű dokumentumok borítói sérültek vagy teljesen elvesztek, lapjaik több helyen erősen megrongálódtak, sérültek, elkoszolódtak. Célunk az állapotuk javítása, megóvása volt, ezáltal ezeknek a

dokumentumoknak a szélesebb közönség számára is kutathatóvá tétele.

Az igényesen restaurált kötetek értékes forrásai a térség életében központi szerepet betöltött Kecskeméti Református Kollégiumban folyó oktatói munkának, amely fontos kutatási területe mind a protestáns iskolatörténetnek, mind a helytörténetnek. Hasznos információkkal szolgálnak a családfakutatók számára is, akik a kecskeméti iskolában tanult felmenőikkel kapcsolatban nemcsak fontos és hiteles személyes adatokat találhatnak meg, de iskolai előmenetelükről is tájékozódhatnak.

A kecskeméti református oktatás története egyaránt tanúskodik a helyi és számos más, környékbeli gyülekezet, a dunamelléki egyházkerület és Kecskemét városa évszázados kitartó küzdeleméről, mert mindannyian megértették, hogy egy színvonalas, elkötelezett tanárokkal működő, korszerű ismereteket nyújtó iskola nemcsak egy-egy helyi közösség, de egy egész város, sőt a térség érdekét is mindenkor szolgálja.

Kecskemét, 2026. június 30.

Bíró Éva
levéltáros

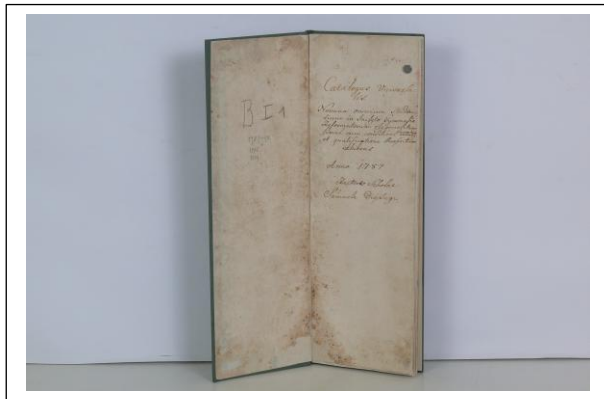
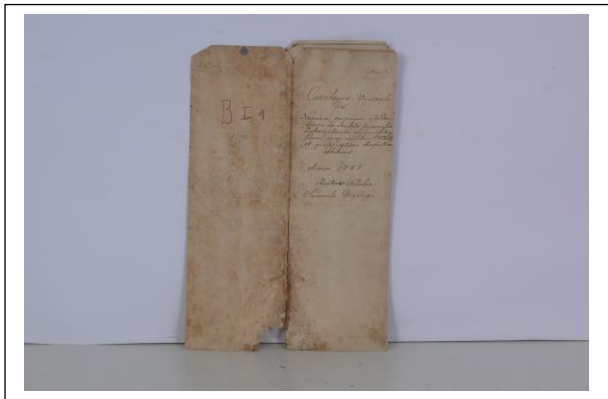

ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely Kft.
1088 Budapest, Üllői út 2-4. I. emelet 1.
Tel./fax: 36-1/306-4574

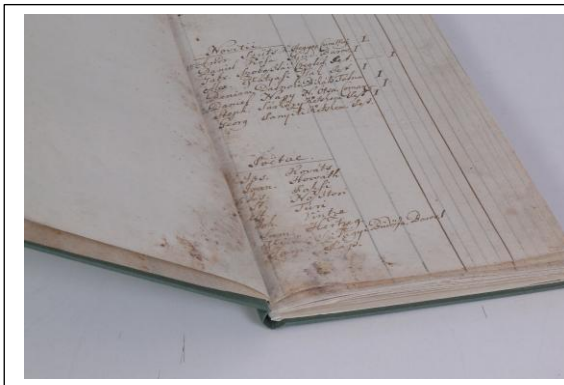
Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára
Kecskemét, 6000
Szabadság tér 7.

Beszámoló az alábbi levéltári dokumentumok restaurálásáról

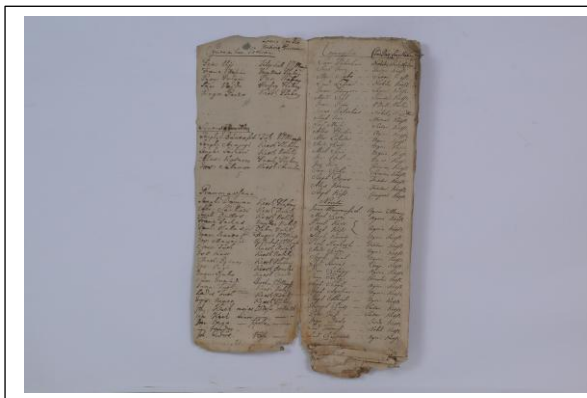
A **Catalogus Universalis (1787-1790) kézirat** restaurálása a fotódokumentáció elkészítésével kezdődött. Mivel az iratanyag penészkárosodott volt így először elszívóban fertőtlenítettük majd még mindig elszívóban a portalanítás és óvatos száraz tisztítás után az irategységeket szétbontottuk. A különböző tinták oldáspróbáit elvégeztük. A lapokat mostuk, savtalanítottuk és utánenyveztük. A lapokat kézi javítással javítottuk, de a penészkárosodás miatt nagyon sérült lapokat papíröntéssel egészítettük ki, amihez papírpépet, krétát és tylose-keményítő elegyből készített utánenyvező anyagot használtunk. A hiányzó előzéket merített papírral póoltuk. Az íveket az eredeti technikának megfelelően fűztük fel 3 keskeny szalagra. Régi típusú egészpapír kötést készítettünk. Az első táblára címkét készítettünk. Az első táblára címkét készítettünk. Fotódokumentációt készítettünk a restaurálás utáni állapotról. Az iratanyagot Gy. Molnár Kerstin restaurálta.

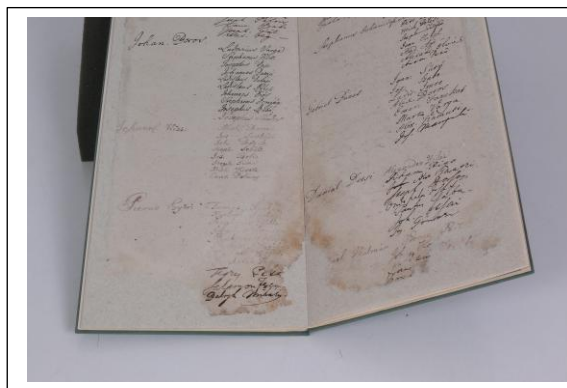
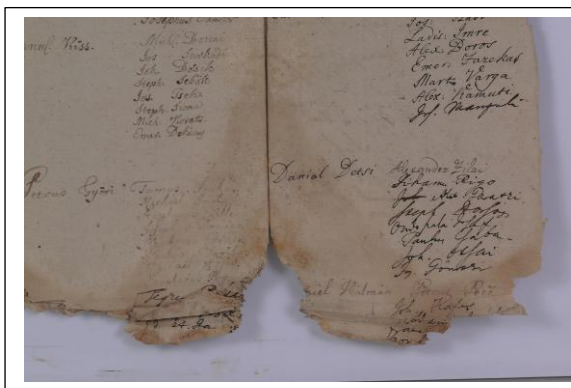

ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely Kft.
1088 Budapest, Üllői út 2-4. I. emelet 1.
Tel./fax: 36-1/306-4574

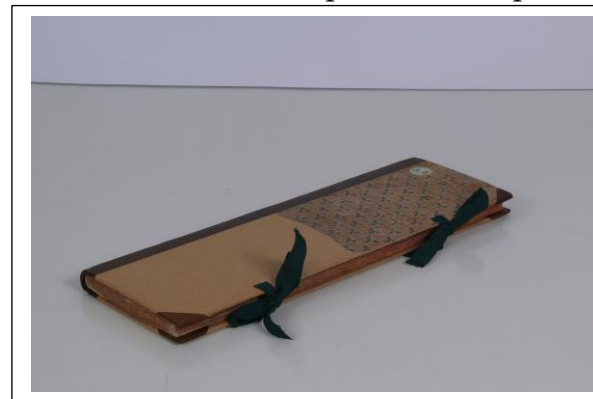

A **Catalogus Universalis (1805)** kézirat restaurálása a fotódokumentáció elkészítésével kezdődött. Portalanítás és óvatos száraz tisztítás után az irategységeket szétbontottuk. A különböző tinták oldáspróbáit elvégeztük. A lapokat mostuk, savtalanítottuk és utánenyveztük. A lapokat papíröntéssel egészítettük ki, amihez papírpépet, krétát és tylose-keményítő elegyéből készített utánenyvező anyagot használtunk. Óvatosan kipréseltük a lapokat. A hiányzó előzők lapokat merített papírból készítettük el. Az eredeti technikának megfelelően fűztük fel szalagra. Régi típusú egészpapír kötést készítettünk. Az első táblára címkét készítettünk. Fotódokumentációt készítettünk a restaurálás utáni állapotról. Az iratanyagot Gy. Molnár Kerstin restaurálta.

A **Catalogus Universalis (1810-1820/21)** kézirat restaurálása a fotódokumentáció elkészítésével kezdődött. Mivel az iratanyag penészkárosodott volt így először elszívóban fertőtlenítettük majd még mindig elszívóban a portalanítás és óvatos száraz tisztítás után az irategységeket szétbontottuk. A különböző tinták oldáspróbáit elvégeztük. A lapokat mostuk, savtalanítottuk és utánenyveztük. A javításokat kézi javítással készítettük el, de a penészkárosodás miatt nagyon sérült lapokat papírontással egészítettük ki, amihez papírpépet, krétát és tylose-keményítő elegyből készített utánenyvező anyagot használtunk. Óvatosan kipréseltük a lapokat.

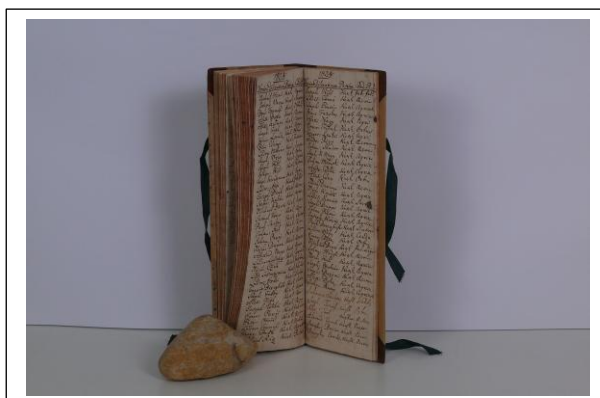
Az eredeti technikának megfelelően fűztük fel 3 vékony bordára. A kötetet rekonstruáltuk: félbőrt húztunk fel a gerincre, a hiányzó bőr sarkokat pótoltuk és alapótlással visszakerült a töredék borító papír az első táblára. A kiszakadt kötőket pótoltuk. A bőrt konzerváltuk. Fotódokumentációt készítettünk a restaurálás utáni állapotról.

ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely Kft.

1088 Budapest, Üllői út 2-4. I. emelet 1.

Tel./fax: 36-1/306-4574

Az iratanyagot Csillag Ildikó restaurálta.

Budapest, 2026. május 18.

Gy. Molnár Kerstin

Gy. Molnár Kerstin
ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely Kft.
szakmai vezető

ArchivArt
Könyvrestaurátor Műhely Kft.
1088 Budapest, Üllői út 2-4.
Cégjegyzékszám: 01-09-685003
Adószám: 11954501-2-42
K&H 10201006-50087963-00000000